

Austria

Wiener Festwochen 2001

în fișe de spectacol

Viena încearcă de multă vreme să-și „restaurareze” prestigiul de capitală internațională și de nucleu cultural al Europei centrale și estice. În această tentativă se înscrie și un festival anual de anvergura acestor Wiener Festwochen sau recenta inaugurare a Muzeului Quartier, complex arhitectural impresionant, ce poate găzdui festivaluri întregi în doar o aripă a sa. Am avut norocul, cum mai povesteam, să fiu scriitor-în-rezidență al KulturKontakt în metropola austriacă pentru o perioadă ce a coincis cu prezentarea câtorva dintre spectacolele de greutate ale Săptămânilor festive vieneze (mai-iunie), pe care mă grăbesc să le fișez sumar, pentru o istorie imediată a scenei.

The Tragedy of Hamlet – regia: Peter Brook

Într-un decor minimal, de interior domestic și de tandră invitație la voyeurismul propriu spectatorului generic, Peter Brook, monstru sacru al precedentului secol/mileniu teatral, repovestește drama shakespeariană mizând pe coordonatele simplității și ale omenescului. Cum latura politică pare eludată cu desăvârșire, iar personajul Ofeliei e doar schițat, mulți critici i-au reproșat maestrului lipsa de complexitate a montării și construcția prea „lejeră” a unor caractere secundare. Un Hamlet negru – Adrian Lester – este pilonul abordării regizorale, actorul menținând cu rară virtuozitate tensiunea dramatică la cote înalte. Un Claudius de origine africană – în logica amestecurilor rasiale –, o Ofelie cu rădăcini în India (Shantala Shivalingappa), ca, de altfel, și ceilalți membri ai familiei sale (Polonius, Laertes), un Horatio tipic *British* – Scott Handy – sunt elementele de culoare ale unei istorii ce sugerează implicit deschiderea mul-

tietnică *politically correct* a ultimelor decenii (iată unde se ascunde coordonata politicului!).

Altfel, regăsim plăcerea lui Brook de a folosi același interpret pentru mai multe personaje – Claudius/Fantoma, Polonius/Groparul, Rosencrantz/Un actor, Guildenstern/Alt actor –, cu efect dinamic și plăcut în spectacol.

Szenepenthesilea Eintraum de Christian Ofenbauer – regia: Lutz Graf, conducerea muzicală: Ulf Schirmer

La sfârșitul operei *Penthesilea* a lui Ofenbauer, montată la Theater an der Wien, în sală mai erau doar vreo douăzeci de oameni. Ce i-a deranjat într-atât pe conservatorii spectatori de operă vienezi? Întâi, faptul că regizorul îi ține vreo 20 de minute cu privirea ațintită spre un paralelipiped transparent care se învârtește pe scena plină de o pădure de bețe de cauciuc ce se îndoaie și se ridică de sub greutatea acestei camere în interiorul căreia o femeie bate la mașină și un bărbat se plimbă călcând apăsat, ca și cum ar dicta ceva, zgomotele produse de toate acestea fiind în sine sunete „muzicale”. Apoi, muzica neconvențională a ceea ce aș numi „simfonia erotică a veșmintelor sfășiate”, adică alte 20 de minute în care zece bărbați și zece femei își sfășie minuțios, bucată cu bucată, hainele, până când rămân cu toții complet goi. Absolut fascinant, dacă intri în convenția respectivă. Există, bineînțeles, și fragmente de operă prezentate în stil tradițional, dar inovația regizorală constă în acest joc al tăcerilor și sunetelor ne-muzicale – de fapt, foarte muzicale dacă publicul nu e aservit unei receptări clasice.

Bash de Neil LaBute – regia: Peter Zadek (Hamburger Kammerspiele & Deutsches Theater Berlin)

Zadek optează și el, în ultimul timp,

pentru simplitatea mijloacelor de expresie, alegând, însă, o mostră de bună calitate din dramaturgia nouă: trilogia de piese într-un act scrise de tânărul dramaturg și scenarist american Neil LaBute, care, în 2000, lua la Cannes premiul pentru cel mai bun scenariu cu *Nurse Betty*. Trei texte despre moartea unor oameni, istorisită însă cu firescul vieții de zi cu zi dintr-o Americă a tuturor posibilităților, pozitive ori negative. Piesele lui LaBute au rădăcini în tragedia antică și în Biblie, după cum s-a scris în „New York Times”, dar tulpini și flori în contemporaneitatea imediată, după cum se constată empiric. Zadek folosește scena goală ca pe un ecran de televiziune, protagoniștii stând pur și simplu pe scaune și povestind. Uneori fumează sau își schimbă poziția mâinilor și a picioarelor. Regizorul mai sugerează câteva schimbări de atmosferă prin lumini și printr-un diapozitiv cu o cameră, în primul monolog, și unul cu o fereastră, în ultimul. Altceva, nimic. Doar niște actori foarte buni, istorisind pe un ton obișnuit, fără țipete, cu tensiune bine dozată, povestea personajelor lor.

Shockheaded Peter (Junk Opera) – regia: Phelim McDermott & Julian Crouch

Multipremiatul spectacol londonez ce se bazează pe întâmplările lui Struwwelpeter, descrise de Heinrich Hoffman, a fost într-adevăr ceva special. Într-un decor ce sugerează o casă de păpuși sau o casă din cărțile acelea cu povești „pliante”, se petrec tot felul de lucruri *à la Familia Adams*. Muzica interpretată de grupul The Tiger Lillies (Adrian Hüge, Martyn Jacques, Adrian Stout) e plină de farmec, fiind pigmentată cu toate ingredientele sadice și comice ale istorioarelor cu copii pedepsiți pentru că n-au fost cuminiți. Laitmotivul e

„Dead.Dead.Dead”, dar comedia neagră e atât de bine strunită și atât de profesionist interpretată, că se râde cu poftă, cu plăcere. Există și un povestitor care improvizează și lasă să se vadă mici „secrete de culise”, ba chiar nu se poate abține și mai inse-rează diatribe celebre din dramele shakespeariene în această operă pentru copii mari, mici și bătrâni. Un spectacol de forță și savoare, cu mecanisme interne aparent expuse, de fapt lucrat la detaliu și aproape de perfecțiune.

Le Costume de Can Themba – regia: Peter Brook

Ultimele creații ale lui Peter Brook arată că exotismul african pare a exercita o atracție specială asupra regizorului, el alegând acum textul unui autor de pe continentul „negru”, Can Themba. Iarși o poveste foarte simplă, a triumphiului amoros (de data aceasta, din contemporaneitate), istorisită scenic cu naturalețe, gingășie și mult umor. Un cuplu format dintr-un bărbat ocupat, care pleacă zilnic la slujbă și își adoră nevasta dar o preferă casnică, este surprins în plină criză conjugală. Plictisită, soția își găsește un amant. Soțul îi prinde, iubitul fuge pe fereastră, dar costumul lui rămâne pe un scaun. Din acest moment, costumul devine personaj, căci soțul încornorat îi cere nevestei să trateze obiectul ca pe musafirul lor special. De aici, o dramoletă a răzbunării, iubirii înșelate și incapacității de a ierta. Totul devine însă memorabil în regia lui Brook, care mizează din nou pe omenescul tratat cu umor și cu o anume detașare, pe actori jucând mai multe roluri și pe dinamismul succesiunii de scene scurte, cvasicinematografice, cu schimbări de cadre la vedere.

Now That Communism Is Dead My Life Feels Empty – regia și scenariul: Richard Foreman

Richard Foreman este un alt monstru sacru al experimentalismului, fiind fondatorul, la New York, al Teatrului Ontologic-Istoric și unul dintre cei mai novatori artiști care au lucrat cu celebrul Wooster Group din același *city* ce nu doarme niciodată. Montarea sa este o aglomerare de simboluri comuniste printre care rătăcesc un soi de Vladimir și Estragon uitați într-un *no man's land* ce aduce cu Woodstock-ul. Ei se numesc Fred și Freddie, dar par decupați din benzile desenate sau desenele animate cu Asterix și Obelix și nu așteaptă nici un Godot, pentru că, dacă nu mai există comunism, nu mai există nici sperietoarea, anti-referința capitaliștilor, nici iluzia de mai bine a simpatizanților socialiști, nu mai există, practic, nimic la

care cei doi să se raporteze. Din când în când, șase personaje ca niște furnicuțe postmoderne năvălesc în scenă și contribuie la avansarea non-structurii narative. La fel, în plan sonor, variile „episoade” cu sâmbure dramatic sunt separate printr-un zgomot de sticlă sau de ceramică sfărâmată, oricum de ceva fragil care se sparge în multe bucăți. Obsesiva metaforă a comunismului. Câteodată, vocea unui God(ot) auctorial mărturisește că habar nu are cum s-ar putea continua piesa.

Spectacolul întreg e construit din aglomerări imagistice și dialoguri aparent fără sens în desfășurarea întregului, corența venind mai degrabă din această înșiruire de incoerențe.

citește expresiv scrisorile selectate. Între episoadele de lectură a istoriilor adevărate din viața unor oameni care trăiesc în SUA sau în Iran, la Londra sau la Sarajevo, Etchels repetă pe scurt descrierea proiectului. Am aflat astfel care au fost cele mai umilitoare lucruri pe care le-a făcut pentru bani o tânără din Los Angeles (printre altele, „ședințe” de *strip-tease* amator), cum repovestește băiețelul lui Etchels tragedia „Titanicului” sau anti-confesiunile unui adolescent irakian, care a trăit toată viața în război. Acesta din urmă relatează cum i-a mințit pe niște ziaristi englezi, care tot încercau să scoată de la el răspunsul la întrebarea: Cum vă distrați voi, tinerii, în adăposturi, în timpul bombardamentelor, ce faceți

Shockheaded Peter la Wiener Festwochen 2001

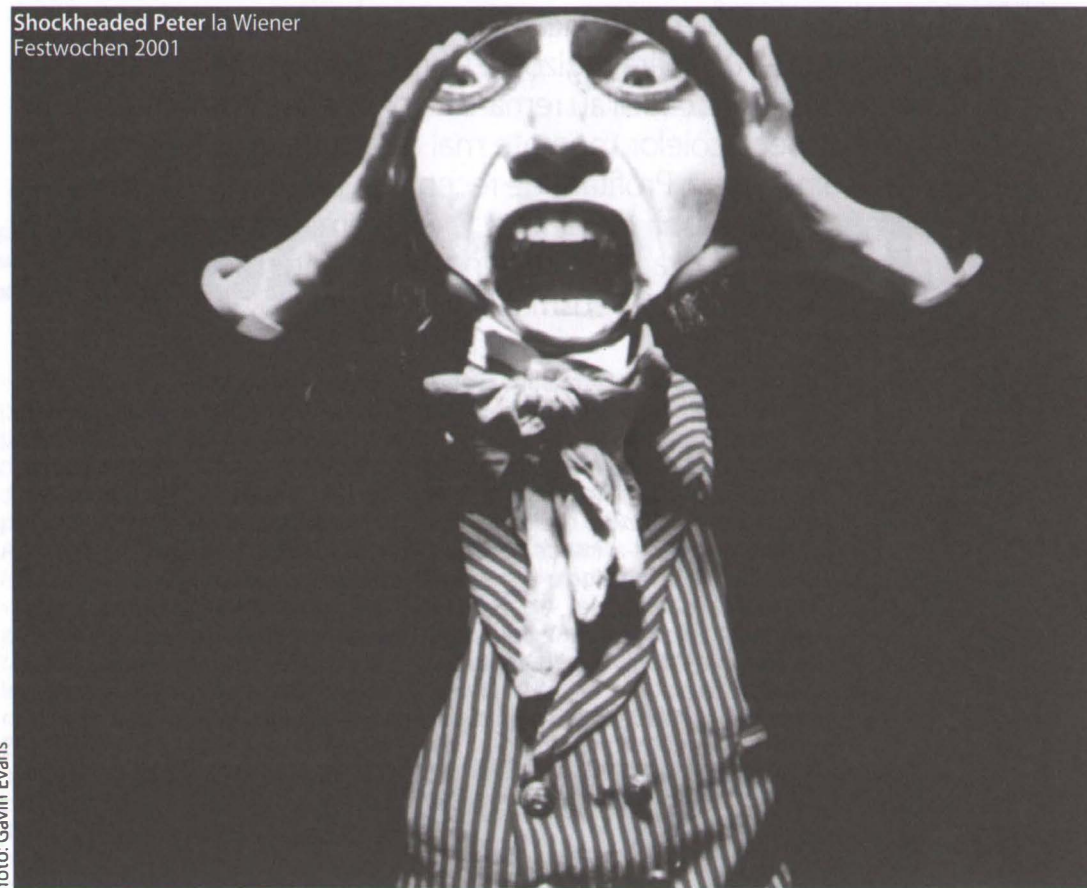

foto: Gavin Evans

Instructions For Forgetting – Forced Entertainment, cu Tim Etchels
Proiectul de „distracție forțată” al britanicului Tim Etchels, inima și creierul companiei Forced Entertainment, mi s-a părut extrem de interesant: el a lansat pe Internet un anunț prin care cerea o casetă video – orice era filmat pe ea fiind binevenit – și o scrisoare în care să se povestească o experiență reală din viața expeditorului. A primit mii. Pe cele mai interesante le-a reunit în acest spectacol simplu și de mare impact, prin care, cu ajutorul a trei televizoare mari, proiectează imagini diverse, în timp ce el, așezat la o masă în fața noastră,

ca să vă alungați plictiseala? În cele din urmă, ca să scape de ei, băiatul le-a spus un neadevăr: „Jucăm cărți”. Minciuna a apărut în ziarul respectiv și apoi pe Internet, toată lumea putând citi mult-vânata „declarație” a junelui irakian. El îi scrie despre asta lui Tim Etchels, adăugând: „Aș putea să-ți istorisesc multe lucruri adevărate și interesante pentru spectacolul tău, Tim, din viața mea trăită toată în război, dar n-am să-ți povestesc nimic. Iartă-mă, poveștile astea din viața mea sunt ale mele și numai ale mele...”

Saviana Stănescu